

Sağlık Bilimleri Öğrencilerinin Kültürlerarası Duyarlılıkları Üzerine Tanımlayıcı Bir Araştırma*

A Descriptive Study on Intercultural Sensitivity of Health Sciences Students

Sibel Öner Yalçınⁱ, Melike Öztürk Çeliktekinⁱⁱ

ⁱDr.Öğr.Üyesi, Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, Temel Tıp Bilimleri Bölümü, Tıp Tarihi ve Etik AD.
https://orcid.org/0000-0002-6122-7087

ⁱⁱ Dr.Öğr.Üyesi, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, https://orcid.org/0000-0001-9452-4873

ÖZ

Amaç: Bu araştırma Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik ve Hemşirelik Bölümü öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık düzeylerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı tipte tasarlanmış, veriler 2018 yılı 2 Mayıs-10 Haziran tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırmaya katılmaya gönüllü olan ve formları eksiksiz şekilde dolduran 1184 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Veriler sosyo-demografik veri formu ve Chen ve Starosta tarafından geliştirilmiş olan Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği kullanılarak toplanmıştır.

Bulgular: Katılımcıların %78.9'unun hemşirelik, %21.1'i ebelik bölümü öğrencisi, %75.7'si kadındır. Akdeniz bölgesinde yaşayanların oranı %83.3, il merkezinde yaşayanların oranı %58.8, ekonomik durumlarını orta olarak değerlendirenlerin oranı %69.4 olarak hesaplanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerinin Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği toplam puan ortalamasının 88.79±14.28 olduğu belirlenmiştir. Ölçek alt boyutu puan ortalamaları incelendiğinde "etkileşimde sorumluluk" puan ortalaması 26.11±4.94, "kültürel farklılıklara saygı gösterme" puan ortalaması 23.32±4.37, "etkileşimde kendine güvenme puan ortalaması "17.06±3.57, "etkileşimden hoşlanma" puan ortalaması 11.13±2.29 ve "etkileşimde dikkatli olma" puan ortalamasının 11.18±2.29 olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin sosyo-demografik verilerine göre ölçek puanları incelendiğinde, ebelik öğrencilerinin, kız öğrencilerin, uzun süre köyde ikamet edenlerin, yurt dışına çıkanların kültürlerarası duyarlılık toplam puanlarının istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde yüksek olduğu (p<0.05) saptanmıştır. Öğrencilerin yaş, sınıf, ekonomik durum, yetiştiği coğrafi bölge, kültürlerarası ebelik ve hemşirelikle ilgili eğitim alma, farklı kültürden hastalara hizmet verme, mesleği isteyerek tercih etme durumunun kültürlerarası duyarlılık düzeyini etkilemediği belirlenmiştir.

Sonuç: Çalışmaya katılan öğrencilerinin ölçek değerlendirmesine göre orta düzeyde kültürlerarası duyarlılığa sahip oldukları belirlenmiştir. Sağlık bilimleri öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık düzeylerin artırılması için eğitim yıllarında yabancı dil bilme ve yurtdışı deneyimi elde etmelerine yönelik çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelime: Hemşirelik öğrencileri, Ebelik öğrencileri, Kültür, Kültürel duyarlılık

ABSTRACT

Aim: This research was conducted to determine the intercultural sensitivity levels of Çukurova University Faculty of Health Sciences, Midwifery and Nursing Department students.

Method: The research was designed in a descriptive type, and the data were collected between 2 May and 10 June 2018. The sample of the study consisted of 1184 students who volunteered to participate in the study and filled out the forms completely. Data were collected using the socio-demographic data form and the Intercultural Sensitivity Scale developed by Chen and Starosta.

Results: 78.9% of the participants were nursing students, 21.1% were midwifery students, and 75.7% were women. The rate of those living in the Mediterranean region was 83.3%, the rate of those living in the city center was 58.8%, and the rate of those who evaluated their economic status as medium was calculated as 69.4%. It was determined that the total mean score of the Intercultural Sensitivity Scale of the students participating in the study was 88.79±14.28. When the mean scores of the sub-dimensions of the scale are examined, the mean score of "responsibility in interaction" is 26.11±4.94, the mean score of "respecting cultural differences" is 23.32±4.37, the mean score of "self-confidence in interaction" is 17.06±3.57, the mean score of "enjoying interaction" is 11.13±2.29 and "It was determined that the mean score of "being careful in interaction" was 11.18±2.29. When the scale scores of the students were examined according to the socio-demographic data, it was found that the total scores of intercultural sensitivity of midwifery students, female students, those who lived in villages for a long time, and those who went abroad were statistically significantly higher (p<0.05). It was determined that the students' age, class, economic situation, geographical region where they grew up, receiving intercultural training in midwifery and nursing, serving patients from different cultures, and choosing the profession willingly did not affect the level of intercultural sensitivity.

Conclusion: It was determined that the students participating in the study had a moderate level of intercultural sensitivity according to the scale evaluation. In order to increase the intercultural sensitivity levels of health sciences students, it is recommended to carry out studies on knowing a foreign language and gaining foreign experience during their education years.

Keywords: Nursing students, Midwifery students, Culture, Cultural sensitivity

*Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi, 2022;12(3):658-665

DOI: 10.31020/mutfd.1143422

e-ISSN: 1309-8004, ISSN 1309-761X

Geliş Tarihi – Received: 12 Temmuz 2022; Kabul Tarihi - Accepted: 25 Ağustos 2022

İletişim - Correspondence Author: Sibel Öner Yalçın <sibelemreduygu@gmail.com>

Etik Kurul Onayı: Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Etik Kurul Başkanlığı (Tarih: 13.04.2018, Sayı: 76)

Giriş

Ulaşım ve iletişim teknolojisinin gelişmesi, insan yaşamının her alanında farklı kültürleri, etnik kökenleri, farklı inanış ve değerlere sahip insanları bir araya getirmektedir. Günümüzde çok kültürlü etkileşimde yetkin kişiler olmak için “kültürlerarası duyarlılık” kavramı önem kazanmaktadır. Kültürlerarası duyarlılık, kültürlerarası iletişim becerisinin bir parçasıdır ve kültürlerarası farklılıkları anlama, kabul etme ve takdir etmede kişilerin “aktif istekliliği” olarak tanımlanmaktadır.^{1,2}

Bir toplumun yaşama biçimi olarak tanımlanabilecek kültür, bireylerin sağlık ve hastalığa ilişkin inanç, değer ve tutumlarını da etkilemektedir. Farklı kültürlerle sahip olan insanların sağlıkla ilgili konularda gereksinimleri farklılık gösterebilir. Bu farklılıklar tanı tedavi yöntemlerine uyumdan, hastalık ve ölümlerle baş etme yöntemlerine kadar etkili olabilir.³ Günümüzde bütün insanların adil ve eşit sağlık hizmeti alma hakkı bağlamında kültürlerle duyarlı sağlık hizmeti sunmak bütüncül bakımın önemli bir ögesi sayılmaktadır.^{4,5,6} Yapılan bazı araştırmalara göre kültürlerle duyarlı sağlık hizmeti, etkin iletişim ve etkin girişimlerle beraber memnuniyeti ve sağlık hizmetlerinin kalitesini arttırmakta, hastaların iyileşme süreçlerini olumlu etkilemektedir.⁷⁻¹⁰

Türkiye ulusu birçok farklı kültürel özelliklere sahip gruplar ve ırklar tarafından inşa edilmiştir. Bunun yanında yıllar içinde gerçekleşen göçler de Türkiye’de gözle görülür önemli kültürel çeşitliliğe neden olmuştur. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı verilerine göre 18.11.2021 tarihi itibarıyla 1.262.663 yabancı uyruklu kişi ikamet izni ile 3.735.807 Suriyeli geçici koruma kapsamı ile Türkiye’de yaşamaktadır.¹¹ Ayrıca YÖK istatistiklerine göre 2020-2021 eğitim öğretim döneminde Türkiye’deki üniversitelerde toplam 223.952 yabancı uyruklu öğrenci eğitim görmektedir.¹²

Sağlık profesyoneli yetiştiren eğitim kurumları, çok kültürlü toplumların sağlık ihtiyaçlarını karşılamak için kültürel sorunlara duyarlı olan öğrenciler yetiştirmeye yönelmiştir.^{13,14} Sağlık meslekleri içinde ebeler ve hemşireler, bireylerin kültürel farklılık içeren davranışlarına öğrencilik yıllarından itibaren şahitlik etmektedir. Üreme sağlığı, kadın ve çocuk sağlığı gibi ebelik uygulamaları, günlük yaşam aktivitelerinin sağlanmasına yönelik hemşirelik uygulamaları, kültürel farklılıkların etkili olduğu alanlardır.^{14,15} Bu konuda yapılan araştırmalarda sağlık bilimleri öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık düzeyleri ile, atılganlık, etkileşimde güven, empati becerisi, bireyselleştirilmiş bakım algısı, eleştirel düşünme eğilimi, merhamet düzeyi ve vicdan algısı arasında olumlu yönde ilişki bulunmaktadır.¹⁶⁻²² Ayrıca sağlık bilimleri öğrencileri üzerinde yapılan bazı araştırmalara göre öğrenim görülen üniversite, cinsiyet, mesleği isteyerek seçme, yabancı dil bilme ve öğrenci değişim programlarına katılma gibi durumların kültürel duyarlılık düzeyleri üzerinde etkili olduğu bilinmektedir.^{23,24}

Bu araştırma Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik ve Hemşirelik Bölümü öğrencilerinin kültürel duyarlılıklarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma soruları:

- 1- Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık düzeyleri nedir?
- 2- Öğrencilerin sosyodemografik özellikleri ve kültürel duyarlılıkları arasında bir ilişki var mıdır?

Gereç ve Yöntem

Araştırma Tasarımı ve Örneklemi

Araştırmamız tanımlayıcı tipte tasarlanmıştır. Araştırmanın evrenini Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik ve Hemşirelik Bölümü’nde 2017-2018 yılında öğrenim gören 1530 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş evrenin tamamına ulaşılması amaçlanmıştır. Araştırmaya katılmaya gönüllü olan ve formları eksiksiz şekilde dolduran 1184 öğrenci araştırmanın örneklemi oluşturmuştur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verileri 2018 yılı 2 Mayıs-10 Haziran tarihleri arasında yüz yüze anket tekniği ile toplanmıştır. Anket, Sosyo-Demografik Veri Formu ve Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği'nden (KDÖ) oluşmuştur. Sosyo-Demografik Veri Formu, öğrencilerin yaş, cinsiyet, mesleği isteyerek seçme, yaşadığı yerleşim birimi vb. kültürlerarası duyarlılıkla ilişkili olduğu düşünülen toplam 12 sorudan oluşmuştur. Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği 2000 yılında Chen ve Starosta tarafından geliştirilmiş, ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenilirliği 2011 yılında Bulduk ve arkadaşları tarafından yapılmıştır.^{1,25} KDÖ 24 madde ve beş alt faktörden oluşan, beşli likert tipi bir ölçektir. Ölçekteki ifadeler, (1) kesinlikle katılmıyorum, (2) katılmıyorum, (3) kararsızım, (4) katılıyorum ve (5) kesinlikle katılıyorum şeklinde derecelendirilmiş olup, 2, 4, 7, 9, 12, 15, 18, 20 ve 22. maddeler ters puanlanmaktadır. Ölçek iletişimde sorumluluk, iletişimde kendine güvenme, kültürel farklılıklara saygı, iletişimden hoşlanma ve iletişimde dikkatli olma alt boyutlarından oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 24, en yüksek puan 120'dir. Ölçekten alınan puanın artması kültürlerarası duyarlılık düzeyinin arttığını göstermektedir. Ölçeğin orijinal formuna ait Cronbach Alpha katsayısı 0.88¹, Türkçeye uyarlanmış formuna ait Cronbach Alpha katsayısı ise 0.90'dır.²⁵

Verilerin değerlendirilmesinde SPSS 11.5 paket programı kullanılmıştır.²⁶ Öğrencilerin tanıtıcı bilgileri için tanımlayıcı istatistiklerden sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma kullanılmıştır. Öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları, ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum ile verilmiştir. Öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık düzeyleri ile kültürlerarası duyarlılık düzeylerini etkileyebilecek sosyodemografik verilerin analizi için Pearson korelasyon analizi, Mann Whitney U testi ve One Way Anova testi kullanılmıştır. Tüm istatistiksel analizlerde p<0.05 anlamlılık düzeyi olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma öncesinde kurum izni ve Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Etik Kurul izni (13.04.2018 ve 76 sayılı izin) alınmıştır. Öğrencilere araştırma ile ilgili bilgi verilerek veri toplama aşamaları Helsinki Bildirgesi prensiplerine göre yapılmıştır.

Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyodemografik verileri ve kültürlerarası duyarlılık düzeyleriyle ilişkili olduğu düşünülen özellikleri **Tablo 1**'de verilmiştir. Öğrencilerin yaş ortalamaları 20.98±1.8, dağılım aralığı 17-34 olarak hesaplanmıştır. Katılımcıların %78.9'unun hemşirelik öğrencisi, %75.7'sinin kadın, %28.1'inin birinci sınıf, %83.3'ünün Akdeniz bölgesinde, %58.8'inin il merkezinde yaşadığı belirlenmiştir. Öğrencilerin %69.4'ü ekonomik durumlarını orta olarak değerlendirmiştir. Öğrencilerin %9.6'sının daha önce yurt dışında bulunduğu ve bunların çoğunun tatil amaçlı olduğu saptanmıştır. Mesleği istediği için seçtiğini belirtenlerin oranı %44.3, kültürlerarası hemşirelik ve ebellek ile ilgili eğitim aldığını belirtenlerin oranı %79.5 olarak belirlenmiştir. Mesleği uygularken hastanın hangi kültürden olduğunu önemli bulanların oranı %28.2'dir. Öğrencilerin % 79.5'i farklı ülkelerden veya kültürlerden hastalara hizmet verdiklerini, bu hastalara bakım verirken onları en çok (%74.5) yabancı dil probleminin zorladığını belirtmiştir (**Tablo 1**).

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişkenler		N	%
Bölüm	Ebelik	250	21.1
	Hemşirelik	934	78.9
Cinsiyet	Kadın	896	75.7
	Erkek	288	24.3
Sınıf	1	333	28.1
	2	330	27.9
	3	268	22.6
	4	253	21.4
Yetiştirdiğiniz Coğrafi Bölge	Akdeniz Bölgesi	986	83.3
	Güneydoğu Anadolu Bölgesi	126	10.6
	İç Anadolu Bölgesi	27	2.3
	Doğu Anadolu Bölgesi	24	2.0
	Marmara Bölgesi	8	0.7
	Ege Bölgesi	4	0.3
	Karadeniz Bölgesi	3	0.3
	Türkiye Dışı	6	0.5
Yetiştirdiğiniz Yerleşim Birimi	Köy	110	9.3
	İlçe	378	3.9
	İl merkezi	696	58.8
Ekonomik Durum	Çok kötü	20	1.7
	Kötü	95	8.0
	Orta	822	69.4
	İyi	241	20.4
	Çok iyi	6	5
Mesleğinizi isteyerek mi seçtiniz?	Evet	525	44.3
	Hayır	381	32.2
	Kararsızım	278	23.5
Hiç yurt dışında bulundunuz mu?	Evet	114	9.6
	Hayır	1070	90.4
Yurtdışında bulunma nedeni*	Eğitim	38	3.2
	Tatil	62	5.2
	Akraba ziyareti	14	1.2
	Çalışma	4	0.3
Kültürlerarası Hemşirelik ve Ebelik ile ilgili eğitim aldınız mı?	Evet	941	79.5
	Hayır	243	20.5
Mesleğinizi uygularken hastanın hangi kültürden olduğu sizce önemli mi?	Evet	334	28.2
	Hayır	850	71.8
Farklı ülkelerden ve/veya kültürlerden hastalara hiç hizmet verdiniz mi?	Evet	941	79.5
	Hayır	243	20.5
Farklı ülkelerden ve/veya kültürlerden hastalara hizmet verirken sizi en çok zorlayan şeyler nelerdir?*	Dil	882	74.5
	Temizlik alışkanlıkları	382	32.3
	Sağlıkla ilgili alışkanlıkları	189	16.0
	İnançları	150	12.7
	Giyimi Tarzı	86	7.3
	Yeme-içme alışkanlıkları	69	5.8

*Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık düzeyleri **Tablo 2'**de verilmiştir. Öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık toplam puan ortalaması 88.79 ± 14.28 olarak hesaplanmıştır. Bunun yanı sıra

etkileşimde sorumluluk alt boyutu puan ortalaması 26.11±4.94, kültürel farklılıklara saygı gösterme 23.32±4.37, etkileşimde kendine güvenme 17.06±3.57, etkileşimden hoşlanma 11.13±2.29 ve etkileşimde dikkatli olma puan ortalaması 11.18±2.29 olarak belirlenmiştir. (**Tablo2**).

Tablo 2. Kültürlerarası duyarlılık ölçeğinin alt boyutları ve toplam puan ortalamaları

Alt Boyutlar	n	\bar{X}	SS	Min-Max
Etkileşimde sorumluluk	1184	26.11	4.94	5-35
Kültürel farklılıklara saygı gösterme	1184	23.32	4.37	4-30
Etkileşimde kendine güvenme	1184	17.06	3.57	5-25
Etkileşimden hoşlanma	1184	11.13	2.45	3-15
Etkileşimde dikkatli olma	1184	11.18	2.29	3-15
Toplam	1184	88.79	14.28	20-120

Öğrencilerinin sosyo-demografik özelliklerine göre kültürlerarası duyarlılık düzeyleri **Tablo 3**'te verilmiştir. Öğrencilerin okudukları bölümlere göre ölçek alt boyutları ve toplam puan ortalamaları değerlendirildiğinde ebelik öğrencilerinin hemşirelik öğrencilerine göre “etkileşimde sorumluluk” “kültürel farklılıklara saygı gösterme” “etkileşimden hoşlanma” alt boyutlarında ve “kültürler arası duyarlılık” toplam puanların anlamlı düzeyde yüksek olduğu ($p<0.05$) saptanmıştır (**Tablo 3**).

Tablo 3. Kültürlerarası duyarlılık ölçek puanı ile çeşitli sosyo-demografik değişkenlerin karşılaştırılması

Değişkenler	Etkileşimde Sorumluluk	Kültürel Farklılıklara Saygı Gösterme	Etkileşimde Kendine Güvenme	Etkileşimden Hoşlanma	Etkileşimde Dikkatli Olma	Toplam
	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$
Bölüm*						
Ebelik	26.58 ±4.05	23.32±3.35	17.34±3.19	11.16±2.06	11.45±1.99	9.85±11.04
Hemşirelik	26.00± 5.14	23.31 ± 4.56	16.99±3.65	11.12±2.55	11.10±2.35	8.51±15.02
	P=0.028	P=0.008	P=0.164	P=0.001	P=0.245	P=0.001
Cinsiyet*						
Kadın	26.45±4.77	23.66±4.05	17.11 3.42±	11.20±2.33	11.28±2.24	89.70± 13.35
Erkek	25.11±5.32	22.24 5.09±	16.93±3.97	10.88±2.77	10.84 ±238	86.01±16.54
	P=0.045	P=0.000	P=0.022	P=0.000	P=0.062	P=0.000
Hiç yurt dışında bulduğunuz mu?*						
Evet	26.32±5.58	23.23±4.62	16.77±3.92	11.19±2.51	11.32±2.09	88.82 ± 16.04
Hayır	26.09±4.86	23.33±4.34	17.09±3.52	11.12±2.43	11.16±2.31	88.79± 14.08
	P=0.047	P=0.065	P=0.035	P=0.083	P=0.472	P=0.003
Yetiştirdiğiniz Yerleşim Birimi**						
Köy	27.07 ±3.94	24.11±3.42	16.85±3.12	11.16±1.91	11.54±1.75	90.72±11.13
İlçe	25.76±5.01	22.81±4.46	16.62±3.48	10.87 ±2.37	11.00±2.21	89.44± 14.57
İl Merkezi	26.16±5.02	23.47±4.42	17.34±3.56	11.13±245	11.22±2.28	87.05± 14.41
	P=0.046	P=0.008	P=0.005	P=0.048	P=0.072	P=0.011

*t test kullanılmıştır. **Anova testi kullanılmıştır.

Ayrıca, kız öğrencilerin, yurt dışına çıkanların ve en uzun süre köyde ikamet edenlerin KDÖ toplam puanları istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur ($p<0.05$). Öğrencilerin yaşı, sınıfı, ekonomik durumu, yetiştiği coğrafi bölge, kültürlerarası ebelik ve hemşirelikle ilgili eğitim alma, farklı kültürden hastalara hizmet verme, mesleği isteyerek tercih etme durumunun kültürlerarası duyarlılık düzeyini etkilemediği belirlenmiştir ($p>0.05$), (**Tablo 3**).

Tartışma

Bu araştırma Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik ve Hemşirelik Bölümü öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık düzeylerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Öğrencilerinin KDÖ toplam puan ortalaması 88.79±14.28 olarak bulunmuş ve orta düzey olarak değerlendirilmiştir. Günümüzde farklı

kültürden insanların birlikte yaşaması ve etkileşimde bulunması birçok alanda zorunlu hale gelmiştir. Bir kişinin kimliği, dünya görüşü, kültürlerarası farklılıklar konusunda kendisini tanıma ve anlama düzeyi, eğitim yıllarında ve profesyonel yaşamda olan mesleki tutumlarını etkileyebilir.²⁷ Sağlık bilimleri öğrencileri eğitim stajları sırasında farklı kültürlerden hastalarla karşılaşmaktadır. Bizim araştırmamıza katılan öğrencilerin % 79.5'i farklı kültürlerden hastalara hizmet verdiklerini belirtmiştir. Yapılan araştırmalara göre farklı kültürlerden hastalara hizmet veren sağlık çalışanlarının en çok yabancı dil konusunda sorun yaşadıkları anlaşılmaktadır.²⁸⁻³¹ Bizim araştırmamızda da katılımcı öğrenciler farklı kültürlerden hastalara hizmet verirken kendilerini en çok zorlayan şeylerinin %74.5 oranında yabancı dil, %32.3 oranında hastaların temizlik alışkanlıkları olduğunu belirtmiştir. Çal ve arkadaşlarının yaptığı bir araştırmada farklı kültürden hastalara hizmet veren hemşireler %95.3 oranında yabancı dil, %44.5 oranında bireysel hijyen eksikliği konusunda zorlandıklarını, iletişim kurmada kendilerini yeterli hissettikleri zaman, daha etkili bakım verdiklerini belirtmiştir.³² Literatürde yer alan bazı araştırmalara göre, yabancı dil bilen kişiler, sağlık ve hastalığa ilişkin kültürel durumları anlama ve yorumlamada daha az sorun yaşamakta ve daha yüksek kültürlerarası duyarlılığa sahip olmaktadır.^{9,33}

Öğrencilerin %79.5'i kültürlerarası hemşirelik ve ebelik ile ilgili eğitim aldığını belirtmiştir, ancak bu bulgu toplam KDÖ puanları üzerinde etkili olmamıştır. Kültürlerarası eğitimin etkinliğinin değerlendirildiği deneysel bir çalışmada, eğitim sonrası müdahale grubunda yer alan katılımcıların kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin kontrol grubunda yer alan katılımcılara göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde yüksek olduğu bildirilmiştir.³⁴ Yılmaz ve arkadaşlarının birinci basamak sağlık hizmetlerinde görev yapan ebe-hemşireler üzerinde yaptığı bir araştırmada kültürlerarası duyarlılıkla ilgili eğitim alanların KDÖ puanları daha yüksek bulunmuştur.³⁵

Araştırma sonuçlarımıza göre ebelik öğrencilerinin hemşirelik öğrencilerine göre KDÖ toplam puan ortalaması ve ölçek alt boyutları olan "etkileşimde sorumluluk" "kültürel farklılıklara saygı gösterme" "etkileşimden hoşlanma" puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ebelik öğrencileri eğitim yıllarında daha çok birinci basamak sağlık hizmeti veren kurumlarda staj eğitimi almaktadır. Ana-çocuk sağlığı gibi kültürel etmenlerin etkili olduğu alanlarda daha sık bulunmaları duyarlılıklarını arttırmış olabilir.^{36,37} Bunun dışında kız öğrencilerin KDÖ toplam puan ortalamaları erkek öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Ebelik bölümünün kız öğrencilerden oluşması bu farkın cinsiyetle de ilişkili olabileceğini düşündürmektedir. Kılıç, Beşer ve arkadaşlarının yaptıkları araştırmalarda kadınların kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur.^{16,38}

Araştırmamızda yetiştiği yerleşim birimi il merkezi olan öğrencilerin KDÖ puanları daha düşük bulunmuştur. Güner ve arkadaşlarının ebelik öğrencileri üzerinde yaptığı bir araştırmada uzun süre yaşanan bölge, üniversitenin bulunduğu yerleşim birimi, farklı kültürlerden arkadaşlara sahip olmak gibi değişkenlerin kültürlerarası duyarlılık düzeyleri üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir.³⁹ Özellikle son yıllarda farklı kültürlerden insanların büyük şehirlerde kalabalık ve yabancı bir ortam oluşturması, sosyal gerginliklere ilişkin deneyimler ve haberler katılımcı öğrencilerde negatif yönlü bir algıya neden olmuş olabilir.

Sonuç

Araştırma sonuçlarımıza göre katılımcılar orta düzeyde kültürlerarası duyarlılığa sahiptir. Ebelik öğrencileri, kız öğrenciler, daha uzun süre köyde ikamet edenler ve yurt dışına çıkan öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuçlara göre, üniversite eğitimi sırasında öğrencilerin yabancı dil yeterliklerinin artırılması, öğrenci değişim programlarıyla yurt dışı deneyim fırsatları yaratılması, kültürlerarası duyarlılık düzeyini etkileyen faktörleri belirlemek için nitel araştırmaların yapılması faydalı olacaktır. Sağlık bilimleri öğrencilerinin kültürlerarası farklılıkları anlama, kabul etme, takdir etme konusunda aktif ve istekli olmaları, mezuniyet sonrasında farklı kültürlerden hastalara daha etkili sağlık hizmeti sunmaları için yararlı olacaktır.

Bilgi

Çalışmada çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Etik Kurul Onayı

Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Etik Kurul Başkanlığı'ndan 13.04.2018 tarih ve 76 sayılı izin alınmıştır.

Araştırmacı Katkı Oranı Beyanı

Sibel Öner Yalçın: Fikir, tasarım, kaynak taraması, makale yazımı, eleştirel inceleme.

Melike Öztürk Çeliktekin: Veri toplama ve işleme, tasarım, analiz ve yorum, makale yazımı, eleştirel inceleme.

Kaynaklar

1. Chen GM, Starosta W. The development and validation of the intercultural sensitivity scale. *Human Communication* 2000;3(1):2-14.
2. Morrall P. Imagination. In: Morrall P, ed. *Sociology and Health*. 1st ed. Routledge; 2001:8-20. Erişim Adresi: <https://mysocialbliss.com/wp-content/uploads/2022/06/Peter-Morrall-Sociology-and-Health-An-Introduction-for-Health-Practitioners-20091.pdf>. Erişim Tarihi: 20.07.2022.
3. Searight HR, Gafford J. Cultural diversity at the end of life: issues and guidelines for family physicians. *American Family Physician* 2005;71(3):515-22.
4. Korkmaz Aslan G, ve ark. Intercultural sensitivity of university students studying at health-related departments and some associated factors. *Florence Nightingale Journal of Nursing* 2019;27(2):188-200.
5. Cornelison AH. Cultural barriers to compassionate care--patients' and health professionals' perspectives. *Bioethics Forum* 2001;17(1):7-14.
6. Knipper M, et al. Internationalizing medical education: the special track curriculum. *Global Health* 2015;32(5):1-18.
7. Juckett G. Cross-cultural medicine. *American Family Physician* 2005;72(11):2267-74.
8. Zions T, et al. Urban African American families' perceptions of cultural sensitivity within the special education system. *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities* 2003;18(1):41-50.
9. Meydanlioglu A, Arikan F, Gözum S. Cultural sensitivity levels of university students receiving education in health disciplines. *Advances in Health Sciences Education* 2015;20(5):1195-1204.
10. Tanrıverdi G. Hemşirelerde kültürel yeterliliği geliştirmeye yönelik yaklaşım ve öneriler. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi* 2017;25(3):227-36.
11. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı. Erişim adresi: <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> Erişim Tarihi:24.11.2021
12. Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi. Öğrenci İstatistikleri-Uyruğa Göre Öğrenci Sayıları Erişim adresi: <https://istatistik.yok.gov.tr/> Erişim Tarihi: 24.11.2021
13. Antón-Solanas I, et al. Nursing students' experience of learning cultural competence. *PloS One* 2021;16(12):e0259802
14. Altınkaya O, Amanak K. Ebelik öğrencilerinin kültürel duyarlılık ile kültürel beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi* 2020;10(3):378-383.
15. Yorulmaz DS, Karadeniz H. Türkiye'de hemşirelik lisans programlarında verilen kültür derslerinin değerlendirilmesi. *Türkiye Klinikleri J Nurs Sci* 2021;13(3):598-604.
16. Kılıç SP, Sevinç S. The relationship between cultural sensitivity and assertiveness in nursing students from Turkey. *Journal of Transcultural Nursing* 2018; 29(4):379-386.
17. Çingöl N, ve ark. Determining the effect of an intercultural nursing course on empathic skill and intercultural sensitivity levels: An intervention study. *Nurse Education Today* 2021;99:104782.
18. Yurttaş A, Aras GN. Hemşirelik öğrencilerinin kültürel duyarlılık ile empati düzeyleri arasındaki ilişki. *Genel Sağlık Bilimleri Dergisi* 2020;2(3):117-125.
19. Çiftçi B, Aras GN, Yıldız Ö. Examining the correlation between intercultural sensitivity and individualized care perception of nursing students. *Nurse Education Today* 2021;102:104937.
20. Uyanık G, Tanrıverdi G. Hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası iletişim yeterliliği ve eleştirel düşünme eğilimi arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Anadolu hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi* 2021;24(2):239-245.

- 21.-Demirel G, Kaya N, Doğaner A. Ebelik öğrencilerinin kültürlerarası yaklaşımlarının merhamet ve empati düzeylerine etkisi. OPUS International Journal of Society Researches 2020;15(21):282-300
22. Özdemir S, Çömezoğlu E, Sayiner FD. Ebelerin kültürlerarası duyarlılıklarının vicdan algılarına etkisi. Ebelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi 2021;4(1):1-11.
23. Baksi A, Arda Sürücü H, Duman M. Hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılıkları ve ilişkili faktörlerin değerlendirilmesi. Journal of Academic Research in Nursing (JAREN) 2019;5(1):31-39.
24. Aslan S, et al. Determination of intercultural sensitivity of nursing students in Turkey. International Journal of Health Sciences & Research 2016;6(11):202-208.
25. Bulduk S, Tosun A, Ardiç E. Türkçe kültürlerarası duyarlılık ölçeğinin hemşirelik öğrencilerinde ölçümsel özellikleri. Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics 2011;19(1):25-31.
26. SPSS Inc. SPSS for Windows. Version 11.5, Chicago: SPSS Inc. 2000
27. Huang YL, Yates P, Prior D. Factors influencing oncology nurses' approaches to accommodating cultural needs in palliative care. Journal of clinical nursing 2009;18(24):3421-3429.
28. Uzun Ö, Sevinç S. The relationship between cultural sensitivity and perceived stress among nurses working with foreign patients. Journal of clinical nursing 2015;24(23-24):3400-3408.
29. Yiğit Ü, Çoşkun S, Alpteker H. Hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık düzeyleri ve karşılaştıkları başlıca sorunlar. Abant Sağlık Bilimleri ve Teknolojileri Dergisi 2021;1(2):92-101
30. Delibaş L, ve ark. Sağlık programlarında öğrenim gören öğrencilerin kültürler arası duyarlılık ve etnik merkezilik düzeyleri. İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi 2020;8(1):1-14.
31. Savcı C, Şerbetçi G. Göçmen/mülteci/sığınmacı hastalara bakım veren hemşire ve ebelerin karşılaştıkları güçlüklerin belirlenmesi. Social Sciences Studies Journal (SSSJJournal) 2019;5(43):4631-4637.
32. Çal A, Çavuşoğlu F, Aydın Avcı İ. Hemşirelerin göçmen bireylere bakım verirken yaşadıkları sorunlar ve çözüme yönelik öneriler. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi 2022;15(2):197-206.
33. Gumus Sekerci Y, Kir Bicer E. Cultural sensitivity in immigrant patients' healthcare: how is it perceived by interning medical and nursing students? International Journal of Caring Sciences 2019;12(1):49-53.
34. Jain S. Experiential training for enhancing intercultural sensitivity. J Cult Divers 2013;20(1):15-20.
35. Yılmaz M, ve ark. Aile sağlığı merkezlerinde çalışan hemşire/ebelerin kültürel duyarlılık ve kültürel beceri düzeylerinin incelenmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi 2019;12(3):170-178.
36. Aydemir H, Ekti Genç R. Yenidoğan bakımında kültürlerarası uygulamalar konusunda literatür incelemesi. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi 2020;1(1):53-59.
37. Yarıcı F, Karatopuk S. Kültürel değişikliklerin gebelik, doğum ve doğum sonu dönemlere etkisi. KTO Karatay Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi 2021;2(3):147-157.
38. Beser A, et al. The effects of ethnocentrism and some features on intercultural sensitivity in nursing students: A comparative descriptive study. Nurse Education in Practice 2021;56:103180.
39. Güner S, et al. Investigation of intercultural sensitivity and ethnocentrism levels of midwife candidates in Turkey sample: A cross-sectional study. Journal of Transcultural Nursing 2022;33(2):208-218.